

УДК 342.951(477)

Ірина Дмитрівна КАЗАНЧУК,

*доцент кафедри адміністративного права і процесу факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4269-2749>

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧИХ І КІНОЛОГІЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ СЛІДЧИХ ДІЙ

З прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» діяльність органів досудового розслідування Національної поліції України в складних умовах сьогодення неможлива без злагодженої спільної роботи слідчих з іншими підрозділами поліції. Як зазначено в наказі МВС України від 07.07.2017 № 575 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні», саме швидке та

повне розслідування і розкриття кримінальних правопорушень досягається шляхом поєднання зусиль усіх органів та підрозділів поліції, забезпечення належного рівня їх взаємодії відповідно до вимог законодавства щодо отримання, збирання, накопичення та використання інформації про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а також про події і факти, які можуть сприяти їх розслідуванню і розкриттю, що є невід'ємним завданням для всіх працівників поліції [1]. Фактично, для підвищення ефективності провадження слідчих дій і окремих процесуальних заходів потрібне використання спеціальних забезпечувальних чинників, одним з яких є застосування можливостей службових собак кінологічної служби поліції, особливо якщо мова йде про розслідування та розкриття кримінальних правопорушень по «гарячих слідах».

Основне завдання кінологічного підрозділу – це участь кінологів і собак у пошуку та затриманні злочинців, речових доказів тощо в протидії злочинності та забезпеченні публічної безпеки. Кінолог, по суті, є експертом, який вилучає запахові сліди – одорологію. Потім проводиться експертиза, і це є доказом вини або невинуватості особи, яку підозрюють у вчиненні злочину. При цьому не важливо, як давно стався злочин – службову собаку все одно можна використовувати. Головне, що працювати із службовими собаками можуть тільки підготовлені правоохоронці. На жаль, кримінально-процесуальним законодавством не регламентовано статус такої процесуальної фігури як кінолог, коло його повноважень, форми взаємодії з слідчим. З цього приводу на практиці виникають труднощі застосування як доказу по кримінальному провадженню акту застосування кінологом розшукового собаки.

На відомчому нормативному рівні правовий статус кінологічних підрозділів територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів Національної поліції України, порядок використання службових собак під час здійснення службових завдань, спрямованих на протидію злочинності визначений наказом МВС України від 01.11.2016 за № 1145 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України» [2]. Зокрема, в наказі зазначено, що службові собаки діляться на розшукових для пошуку, патрульно-розшукових, вартових, конвойних та спеціальних (з пошуку вибухових речовин, вогнепальної зброї, наркотичних засобів, трупів, для проведення одорологічної вибірки (собаки-

детектори)). Крім того, спеціально підготовлені собаки можуть брати участь у антитерористичних заходах. Так, за словами Голови Національної поліції України Сергія Князева, представники кінологічних підрозділів поліції, які несуть службу на сході держави, є важливим «фільтром», адже завдяки їх роботі мінімізовано незаконне переміщення зброї із території, де йде війна, на мирну територію [3].

Проте найважливішою функцією кінологічних підрозділів залишається оперативно-розшукова діяльність. Так, зокрема, поліцейські під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях, в ході перевірки місць можливого знаходження суспільно-небезпечних осіб, при затриманні озброєних осіб в місцях їх перебування, здійснюють огляд підвалів, нежитлових приміщень та інших місць можливого переховування правопорушників. При цьому у складі слідчо-оперативної групи повинна бути обов'язкова участь кінолога зі службовою собакою. Більш того, з метою належного і оперативного розкриття кримінальних правопорушень у кінологічних центрах та при чергових частинах у складі слідчо-оперативних груп відокремлених відділів (відділень) поліції організовується (за можливості) цілодобове чергування кінологів з підготовленими та закріпленими за ними службовими собаками для виїзду на місця подій. Адже саме кінолог на місці події [2]: 1) за узгодженням зі слідчим визначає межі огляду місця події і порядок його проведення з метою виявлення слідів і предметів, які мають значення для застосування службового собаки, на основі наявної інформації визначає доцільність його застосування; 2) уживає заходів для розшуку та затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, шляхом застосування службового собаки по запахових слідах, речах і предметах, залишених на місці події, а також з метою пошуку слідів і предметів, які мають значення для розкриття і розслідування кримінального правопорушення; 3) бере участь у блокуванні місця вчинення кримінального правопорушення, його огляді, виявленні, фіксації, вилученні і зберіганні предметів і слідів, які можуть бути використані для розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, із застосуванням службового собаки; 4) позначає місця виявлення на шляху слідування службового собаки предметів і речей, які можуть бути використані для пошуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, із застосуванням службового собаки; 5) доводить до відома керівника СОГ

інформацію про можливе походження запахоносіїв (слідів, предметів), виявлених на місці події, їх використання для розкриття і розслідування кримінального правопорушення; 6) використовуючи отриману інформацію, застосовує службового собаку для розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, за її запаховими слідами; 7) обстежує за допомогою службового собаки прилеглу до місця події територію і можливі місця укриття особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (горища і підвали прилеглих будівель, які не є житлом чи іншим володінням особи, незамкнені сховища, лісопаркові зони, кар'єри тощо); 8) разом з іншими працівниками поліції бере участь у переслідуванні та затриманні осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення. Як відомо, основна складність здійснення індивідуального пошуку усередині приміщень – це можливість злочинця використовувати численні предмети обстановки чи меблів для свого приховування, знеацька здійснити напад на поліцейського або застосувати проти нього будь-яку зброю. Тому кінолог не має права застосовувати собаку у випадках затримання озброєного порушника, який відстрілюється зі схованки (можна запустити собаку тільки з тилу чи флангу, попередньо відвівши вогонь в інший бік). Тим часом при затриманні озброєних чи звільненні заручників собаку пускають без попередження. Слід зазначити, що коли працівники поліції йдуть затримувати озброєну особу чи несуть службу в АТО, кінолог зобов'язаний вдягти на себе куленепробивний жилет і шолом, а на собаку – спеціальний куленепробивний жилет.

Таким чином, своєчасна участь кінологічних підрозділів поліції у досудовому розслідуванні, удосконалення організації та правових засад взаємодії слідчих підрозділів з кінологічними підрозділами поліції сприятиме покращенню рівню якості і ефективності розслідування кримінальних правопорушень. І нарешті – внесення відповідних змін до національного законодавства щодо вмілого використання як доказу результатів отриманих із застосуванням службових собак у цілому сприятиме оптимізації діяльності слідчих підрозділів в протидії злочинності в Україні.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС від 07.07.2017 № 575. *Офіційний вісник України*. 2017. № 67. С. 135. Ст. 2019.

2. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України : наказ МВС України від 01.11.2016 № 1145. *Офіційний вісник України*. 2017. № 4. С. 577. Ст. 158.

3. Глава Нацполіції назвав основні завдання, що стоять перед поліцейськими-кінологами // Урядовий портал : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/glava-nacpoliciyi-nazvav-osnovni-zavdannya-shcho-stoyat-pered-policejskimi-kinologami> (дата звернення: 08.11.2018).

Отримано 12.11.2018

